

Xavier Campillo i Besses, geògraf i consultor

Els camins: domini públic i element estructurant del paisatge

Els camins públics en el medi rural satisfan funcions socials i econòmiques de primer ordre: comunicació veïnal, silvicultura i agricultura, protecció civil i emergències, gestió del medi natural, i lleure són la categoria més extensa de la xarxa viària, amb aproximadament 240.000 km de vials. A més, els camins públics configuren un domini públic amb una extensió d'unes 90.000 ha, i són la principal garantia perquè els ciutadans puguin exercir els drets constitucionals a circular pel territori i a gaudir d'un medi ambient saludable. A l'últim, els camins són un patrimoni cultural avalat per 2.000 anys d'història.

Diversos factors amenacen actualment aquest bé públic:

- L'absència d'una norma reguladora i el desconeixement habitual del marc jurídic i legal aplicable, el qual és alhora insuficient i de difícil interpretació.
- La manca de mitjans econòmics i tècnics, especialment de l'administració municipal, titular de la major part de la xarxa, comporta sovint una gestió insuficient i l'incompliment de manaments legals.
- La crisi de les activitats primàries suposa una degradació de les funcions originals de molts camins. L'envelliment accelerat de la població rural, l'abandonament de l'activitat agrària i el despoblament del territori comporten una pèrdua creixent de memòria històrica i de coneixement popular dels camins, les quals suplien les mancances legals i administratives.
- Les transformacions socials i econòmiques, profundes i accelerades, que experimenta el territori, amb canvis d'usos del sòl, establiment d'infraestructures, i un dèficit d'ordenació territorial amenacen sovint la integritat d'uns camins públics desprotegits.
- L'absència de consciència social pel que fa al valor patrimonial i cultural dels camins rurals tradicionals que integren el viari històric, i dels elements construïts que compreen possibilita la destrucció sovintejada i recurrent d'aquest patrimoni col·lectiu.
- L'abandonament progressiu i generalitzat dels camins de ferradura, la pavimentació dels camins rurals, i la usurpació de camins públics per part de particulars estan minvant les opcions d'accés al medi natural dels ciutadans i afavorint la circulació motoritzada en detriment de formes de mobilitat més sostenibles.